

В.Т.Арыстанғалиева,^{1*} А.С. Стамбекова,¹ Ж.Г.Байғалиева²

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ, Қазақстан

²Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, Орал қ.,Қазақстан

БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДЕ DIGITAL STORYTELLING ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Цифрлық білім берудің қарқынды дамуы білім беру саласына ауқымды өзгерістер енгізуде. Білім берудегі цифрлық өзгерістер білім беру мен оқыту инновациялық технологияларды тиімді қолдануға жол ашады. Осыған байланысты бұрыннан келе жатқан дәстүрлі педагогикалық тәсілдерді мультимедиялық құралдармен біріктіруге мүмкіндік беретін әдістерге қызығушылық артуда. Солардың бірі отандық білім беру үдерісінде қолданысқа енді еніп келе жатқан Digital storytelling технологиясы. Цифрлық әңгімелерді жасауда сурет, бейнематериал, анимация және басқа да мультимедиялық элементтерді қолдану – бұл әдістің негізгі ерекшелігі деуге болады. Мақаланың мақсаты: бастауыш білім беруде Digital Storytelling технологиясын қолдануға арналған эмпирикалық зерттеулерге жүйелі шолу жүргізу, әлемдік және отандық зерттеулерді салыстырмалы талдау негізінде Қазақстандағы бастауыш білім беру сатысында Digital Storytelling технологиясын қолданудың өзіндік ерекшеліктерін айқындау. Зерттеуде 2015-2025 жылдар аралығында жарияланған бастауыш білім беруде Digital storytelling әдісін қарастырған 35 эмпирикалық зерттеулерге жүйелі шолу жасалынды. Ғылыми еңбектер халықаралық Scopus, ERIC (Education Resources Information Center) және Google Scholar дерекқорларынан алынды.

Түйінді сөздер: Digital storytelling, цифрлық әдістер, мультимедиялық элементтер, бастауыш білім беру, инновациялық педагогикалық тәсіл, ХХІ ғасыр дағдылары.

Арыстанғалиева В.Т.,^{1*} Стамбекова А.С.,¹ Байғалиева Ж.Г.²

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Казахстан

²Западно Казахстанский университет имени Махамбета Утемисова, г.Уральск, Казахстан

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИИ DIGITAL STORYTELLING В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация

Стремительное развитие цифрового образования вносит масштабные изменения в сферу образования. Цифровые изменения в образовании открывают путь к эффективному использованию инновационных технологий в образовании и обучении. В связи с этим растёт интерес к методам, которые позволяют интегрировать давние традиционные педагогические подходы с мультимедийными средствами. Одна из них - Digital storytelling, которая только внедряется в отечественный образовательный процесс. Основная особенность этого метода - использование изображения, видео, анимации и других мультимедийных элементов при создании цифровых историй. Цель статьи: систематический обзор эмпирических исследований по применению технологии Digital Storytelling в начальном образовании, выявление специфических особенностей применения технологии Digital Storytelling в начальном образовании Казахстана на основе сравнительного анализа мировых и отечественных исследований. В исследовании был проведен систематический обзор 35 эмпирических исследований, в которых рассматривался метод Digital storytelling в начальном образовании, опубликованный в период с 2015 по 2025 год. Научные труды взяты из международных баз данных Scopus, ERIC (Education Resources Information Center) и Google Scholar.

Ключевые слова: digital storytelling, цифровые методы, мультимедийные элементы, начальное образование, инновационный педагогический подход, навыки 21 века.

Arystangaliyeva V., ^{1*} Stambekova A., ¹ Baigaliyeva Zh. ²

¹Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

²Makhambet Utemisov West Kazakhstan University, Oral, Kazakhstan

FEATURES OF USING DIGITAL STORYTELLING TECHNOLOGY IN PRIMARY EDUCATION

Abstract

The rapid development of digital education is making large-scale changes in the field of education. Digital changes in education pave the way for the effective use of innovative technologies in education and training. In this regard, there is a growing interest in methods that make it possible to integrate long-standing traditional pedagogical approaches with multimedia tools. One of them is Digital storytelling, which is just being introduced into the domestic educational process. The main feature of this method is the use of images, videos, animations and other multimedia elements when creating digital stories. The purpose of the article: to conduct a systematic review of empirical research on the use of Digital Storytelling technology in primary education, to identify specific features of the use of Digital Storytelling technology in primary education in Kazakhstan based on a comparative analysis of world and domestic research. The study carried out a systematic review of 35 empirical studies that considered the digital storytelling method in Primary Education, published between 2015 and 2025. Scientific papers were obtained from the international databases Scopus, ERIC (Education Resources Information Center) and Google Scholar.

Keywords: digital storytelling, digital methods, multimedia elements, primary education, innovative pedagogical approach, 21st century skills.

Кіріспе. Әңгімелеу ғасырлар бойы адамзат мәдениетінің бір бөлігі болып келді. Ол тәжірибе, үлгі-өнеге және салт-дәстүрді өскелең ұрпаққа үйрету әдісі ретінде қолданылып келеді. Бұл әдіс тыңдаушының санасын оятып, жаңа білімді үйретіп қана қоймай, оған эмоционалды тұрғыда жағымды әсер етеді. Сол себепті ол оқу үдерісінде жиі қолданылып тұрады. Алайда бүгінгі күні әңгімелеу әдісін құрастыруда және қолдануда айқын өзгерістер орын алуда. Әңгімелеуді цифрлық технологиялармен біріктіру оқушылардың белсенділігін жоғарылатып, оқу үлгеріміне оң ықпал ететіндігі байқалуда. Бұған негізгі себеп Digital storytelling тәсілін қолданғанда әңгіме әсерлі және түсінікті бола түседі. Оған қоса білім беру үдірісінде оны мұғалімдер де, білім алушылар да қолдана алады. Мұғалім оқу материалын баяндаудың сапасын жақсартса, білім алушылар өз идеялары мен тәжірибелерін цифрлық форматта ұсынады және басқалармен онлайн платформалар арқылы бөлісе алады.

Әдебиеттерді талдай отырып, Digital storytelling білім алушылардың оқу үлгерімі мен мотивациясына, тілдік дағдыларды дамытуға және 21 ғасыр дағдыларын жетілдіруге көмектесетінін анықтадық. Мәселен, (Barrett, 2006) Digital storytelling – тің оқушылардың өз ойларын эмоционалды түрде жеткізуге ынталандыратынын айтқан. (Sadik, 2008) бұл тәсіл оқушыларды қызықтырумен қатар оларды қиялдауға және жаңаша ойлауға үйрететінін дәлелдеген. Ал оның білім алушылардың 21 ғасыр құзыреттерін қалыптастыруға мүмкіндік беретінін (Foley, 2013) дәлелдеген. Біз болашақта өз зерттеуімізде осы 21 ғасыр дағдыларының бірі креативті ойлауға ықпалын қарастыратын боламыз. Себебі Digital storytelling тәсілінің орта және жоғары сынып оқушыларының креативті ойлауына ықпалын зерттеген еңбектер бар. Бірақ білімнің негізі қаланатын бастауыш білім сатысында бұл тәсілдің креативті ойлауға ықпалын қарастырған еңбектер аз деуге болады.

Бастауыш білім беруде Digital storytelling технологиясын қолданған эмпирикалық зерттеулерге жүйелі шолу жүргізіп, Қазақстандағы бастауыш білім беруде оны қолданудың ерекшеліктерін айқындау біздің зерттеуіміздің мақсаты болып отыр. Бұл мақалада 2015-2025 жылдар аралығында бастауыш білім беру саласында Digital storytelling -ті қарастырған Scopus, ERIC және Google Scholar дерекқорларында жарияланған эмпирикалық зерттеулер қамтылды. Аталған жылдары Digital storytelling тәсілін бастауыш білім беруде қолдануын қарастырған, оның әлемдік және Қазақстандық бастауыш білім беруде қолдану ерекшеліктерін салыстырған зерттеулер анықталмады. Бұл зерттеудің ғылыми жаңалығын айқындайды.

Жүйелі шолуға ғылыми журналдарда 2015-2025 жылдар аралығында жарияланған 35 жұмыс тандалды.

Жүйелі шолуда келесі зерттеу сұрақтарына жауап беру көзделді:

1. 2015-2025 жылдар аралығында бастауыш білім беруде Digital storytelling тәсіліне арналған зерттеулердің жариялану динамикасы қандай?

2. 2015-2025 жылдар аралығында бастауыш білім беруде Digital storytelling тәсілін қарастырған ғылыми еңбектердің зерттеу бағыттары қандай?

3. 2015–2025 жылдар аралығында бастауыш білім берудегі Digital storytelling-ке арналған эмпирикалық зерттеулердің әдіснамалық ерекшеліктері қандай?

4. Қазақстандық бастауыш білім беруде Digital Storytelling технологиясын қолданудың ерекшеліктері қандай?

Әдебиеттік шолу. Әлемдік педагогикада Digital storytelling көп жағдайда үш мақсатта қолданылады. Біріншіден, бастауыш сынып оқушыларының 21 ғасыр дағдыларын дамыту болса, екіншіден академиялық үлгерімін арттыру және үшіншіден тілдік дағдыларын жетілдіру мақсатында жиі қолданылатыны байқалады. Мысалы, (Barrett, 2006) өз зерттеуінде Digital storytelling оқушылардың білім алуына оң ықпал етеді, себебі ол білім алушылардың өз идеяларын ерекше тәсілмен жеткізуге және оқу үдерісін тиімді ұйымдастыруға түрткі болады деген. Ал келесі тұжырым бойынша, Digital storytelling әдісін қолдану оқушыларды жаңаша ойлауға ынталандырады және өз оқиғаларын қиял элементтерін қолдана отырып ұсынуға ықпал етеді (Sadik, 2008). (Kajder, 2010) бойынша Digital storytelling білім алушылардың жоғары деңгейлі когнитивті дағдыларды жетілдіруде тиімді құрал екенін дәлелдеген. Білім беруде Digital storytelling – ті қолдануды терең зерттеген танымал американдық ғалым (Ohler, 2013) «Digital storytelling in the classroom» еңбегінде егер оқушылардың креативті ойлауын олардың коммуникативтік және мәселені шешу қабілеттерін ұштастыра отырып ынталандыру басты мақсат болса, онда осы мақсатқа жетудің тиімді жолы – Digital storytelling екенін дәлелдеп берді.

Бастауыш білім беруде Digital storytelling – ті қолдануды зерттеген (Smeda et al, 2014) пайымдауынша, бұл әдістің бастауыш сынып оқушыларына тиімді болуының басты себебі - оқу үдерісінің тартымды әрі қызықты болуы. Бұл осы саладағы белгілі зерттеуші (Robin, 2016) тұжырымына ұқсас келеді. Оның пайымдауынша, бүгінгі жас ұрпақ технологиялық тұрғыдан анағұрлым білімді, олар компьютерді пайдалану арқылы жүзеге асырылатын әрекеттерге барған сайын белсендірек қатысуда; тіпті өте жас балалардың өзі цифрлық әңгімелер сияқты компьютерлік негіздегі материалдарды жасауға қызығушылық танытып, оған ынталана қатысады.

Бұл тұжырым (Elahi A. N. et al., 2015) пікірімен тұспа-тұс келеді. Олар өз зерттеулерінде дәстүрлі оқытудан цифрлық оқыту ортасына көшу жағдайында Digital storytelling оқушылардың оқу үлгерімінің жоғарылауына әкелетінін анықтаған. Бұл тек ағылшын тілі, тарих сияқты гуманитарлық пәндерде ғана емес, математика, жаратылыстану, қоғамтану пәндерінде де оқушылардың ынтасының артуына әсер ететінін дәлелдеген. Яғни аталған зерттеулер Digital storytelling-тің бастауыш сынып оқушыларының белсенділігін арттыруға болатынының дәлелі. Цифрлық әңгімелеу оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуда да жиі қолданылады. Ғалымдар оның сөйлеу, тыңдау және жазу дағдыларына оң ықпал ететінін дәлелдеген. Мәселен, (Nair V. & Yunus M. M., 2021) зерттеуінде цифрлық әңгімелеуді осы мақсатта қолданған.

Цифрлық әңгімелеуді ресейлік ғалымдардың басым бөлігі білім алушылардың сөйлеу және жазу дағдыларын дамыту үшін қолданады. Бұған (Колядко С.В. & Мартыненко Л.Г., 2019) зерттеуі мысал бола алады. Ол шет тілін меңгеруде сандық әңгімелеу форматындағы тапсырмалар тиімді екенін айтады. Бұл оқушылардың медиасауаттылығын дамытатынын да анықтаған.

Қазақстандық білім беруде де Digital storytelling көбінде шет тілін оқытуда қолданылатыны белгілі болды. (Баграмова С. Н., 2015) бұл тәсілді ағылшын тілінде қолдану тиімді дей келе, оның ұйымдастырушылық және мәселені шешу дағдыларының дамуына себеп болатынын айтады. Digital storytelling – ті ағылшын пәнін оқытуда қолдануылуы (Kudaibergen & Turebayeva, 2025) еңбегінде де көрініс табады. Оған қоса авторлар бұл тәсіл білім алушылардың сыни және креативті ойлауын жетілдіретінін байқаған.

(Bratitsis & Ziannas, 2015) сторителлингті адамдардың қарым-қатынас жасауының және жаңа нәрсені үйретудің ежелден қолданылып келе жатқан тәсілі ретінде сипаттайды. Дегенмен, технологиялардың көз ілеспей дамуы оның жаңа цифрлық форматқа көшуіне ықпал етті (Castaneda, 2013). Басында Digital storytelling – ті театр қызметкерлері өз әңгімелерін жазу үшін қолданған, кейін ол білім беру саласындағы оқыту мен үйренуді жеңілдету мақсатында қолданыла бастады (Lambert, 2009; Xu et al., 2011).

1990 жылдардың басында Dana Atchley Digital storytelling тұжырымдамасын дамытуда алғашқылардың бірі болды. Ол түрлі мультимедиялық құралдарды пайдаланып, әсерлі әңгімелер жаза бастады. Оған қоса фото, бейне, музыка сияқты элементтерді қолдана отырып, баяндаудың көркемдік деңгейін арттырды. Ол осы бағдарламалар мен құрылғыларды біріктіре отырып, Калифорния штатының Беркли қаласында Digital Storytelling орталығын құрды (McLellan & Wyatt, 2006).

Digital storytelling жеке тәжірибені бейнелер, анимациялар мен дыбыстарды қолдана отырып, екі-үш минуттық қысқа фильм түрінде жеткізу дағдысын қалыптастырады. Цифрлық сторителлинг қауымдастығының анықтамасы бойынша, ол - “ежелгі әңгімелеу өнерінің заманауи көрінісі” (Robin, 2008).

«Digital storytelling» ұғымының нақты анықтамасы болмағанымен, зерттеушілердің басым бөлігі оқиғаны баяндау үшін графика, аудио, видео және анимацияны қамтитын мультимедиялық құралдар ретінде түсіндіреді. Gere оны “тіл мен жестті қолдана отырып, әсерлі көріністерді бірізді құру әрекеті” деп сипаттайды (Elahi A. N. et al., 2015).

Digital storytelling білім беру технологиясының мультимодальді табиғаты білім алушылардың тәжірибесі не біліміне қарамастан шынайы өмір жағдайына жақын орта құруға мүмкіндік береді (Chubko, 2020). (Smeda et al., 2014) DS-ті оқушылардың терең әрі мәнді оқуына алып келетін инновациялық педагогикалық тәсіл ретінде сипаттайды. Ал (Dakich, 2008) көзқарасы бойынша, Digital storytelling оқушылардың технологияны қолдану дағдысын дамытып қана қоймай, қосымша білім беру нәтижелеріне жетуге ықпал етеді.

Материалдар мен әдістер.

Деректерді жинақтау

Зерттеу барысында 2015-2025 жылдар аралығында бастауыш білім беру сатысында Digital storytelling әдісін зерттеген ғылыми еңбектерді іздедік. Зерттеуімізге қажетті мәліметтерді іздеу кілт сөздер тізімін құрудан басталды. Нәтижесінде біз келесі кілт көздерді үш тілде (қазақ, ағылшын, орыс) қолдандық: «бастауыш білім беру» («бастауыш мектеп») және «цифрлық әңгімелеу» («цифрлық әңгімелер»). Аталған кілт сөздер Scopus, ERIC (Education Resources Information Center) және Google Scholar дерекқорларына енгізілді. Сонымен қатар бұл мәселені одан әрі зерттеу үшін мақалалардағы әдебиеттер тізімін тексердік. Жүйелі шолу үшін зерттеулерді іріктеу барысында келесі критерийлер қолданылды:

- бастауыш білім беруде Digital storytelling –ті қолдануды қарастырған зерттеулер;
- 2015-2025 жылдар аралығында жарияланған;
- эмпирикалық сипатқа ие;
- ғылыми журналдарда жарияланған.

Мақала мәтіндерін шолу арқылы іріктеу критерийлеріне сәйкес келетін зерттеулерді талдадық. Қарастырылған барлық зерттеулердің ішінен 35 мақала барлық критерийге сәйкес келді. 1-суретте жүйелі шолуға қажетті мәліметтерді жинақтау үшін негізгі қадамдар бейнеленген.

Сурет 1- Жүйелі шолуға қажетті деректерді жинақтау қадамдары

Деректерді талдау

Сәйкес келетін зерттеулерді жинақтағаннан соң ғылыми еңбектердің қысқаша сипаттамасын құруға тырыстық. Шолу мақсаттарына сәйкес нақты сипаттамалар бойынша зерттеулерді талдау үшін кодтау сызбасы құрылды. Онда әрбір эмпирикалық зерттеу бойынша келесі мәліметтер қамтылды:

- жариялану жылы;
- зерттеу жүргізілген ел;
- зерттеу бағыты;
- зерттеу тәсілі;
- зерттеу әдістері.

Алынған мәліметтер кестеге салынды. Кесте 1 кодтау сызбасына сәйкес зерттеулердің қалай жіктелгеніне мысал бола алады.

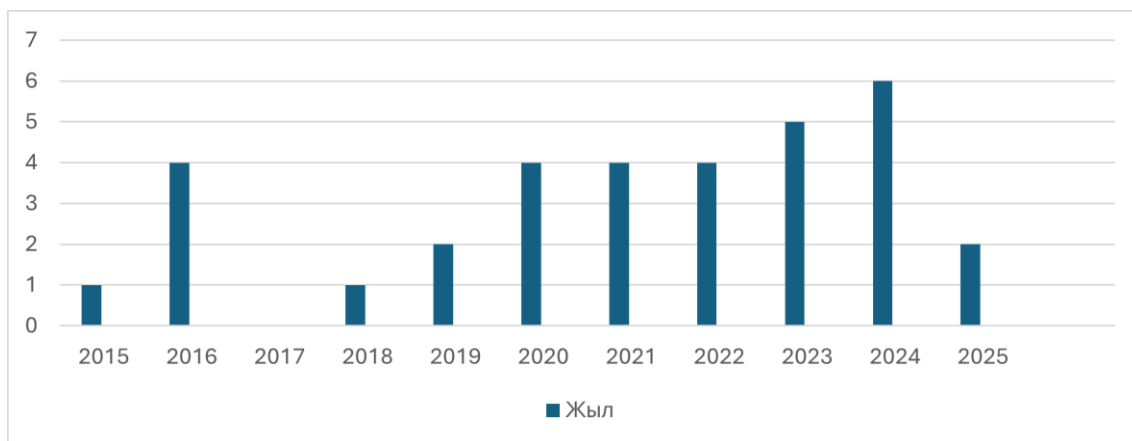
Кесте 1 - Талдау үшін іріктелген зерттеулерді кодтау сызбасының мысалы

Зерттеу	Ел	Зерттеу бағыты	Зерттеу тәсілі	Мәліметтерді жинақтау әдістері
The impact of Digital Storytelling on the academic achievement and democratic attitude of primary school students (Erdogan, 2021)	Түркия	DS-тің 4 сынып оқушыларының академиялық жетістігіне және демократиялық ұстанымына ықпалын зерделейді	Аралас	Сұхбат, оқу жетістігін бағалау тесті, демократиялық ұстанымын анықтау шкаласы
Using Digital Storytelling to Help First grade students' adjustment to school (Fokides, 2016)	Греция	DS-ті 1-сынып оқушыларының мектепке бейімделуін кодтау мақсатында қолдану нәтижелерін ұсынады	Сапалық	Бақылау, сұхбат

Кодтарды тізбектеп жазған соң зерттеу бағыты бойынша кодтардағы ұқсастықтарды іздеп, оны сәйкес тақырыптарға топтастырдық. Мысалы, «Бастауыш мектепте оқушылардың сөйлеу дағдыларын арттыруда Digital storytelling медианы қолдану» және «Digital storytelling арқылы Малайзиялық бастауыш сынып оқушыларының сөйлеу дағдыларын дамыту» тақырыптарын біріктіріп, зерттеу бағытын «Сөйлеу дағдыларын дамытуда Digital storytelling әдісінің тиімділігін анықтау» деп атадық. Зерттеудің басқа сұрақтарына да синтездеу және сандық талдау қолданылды.

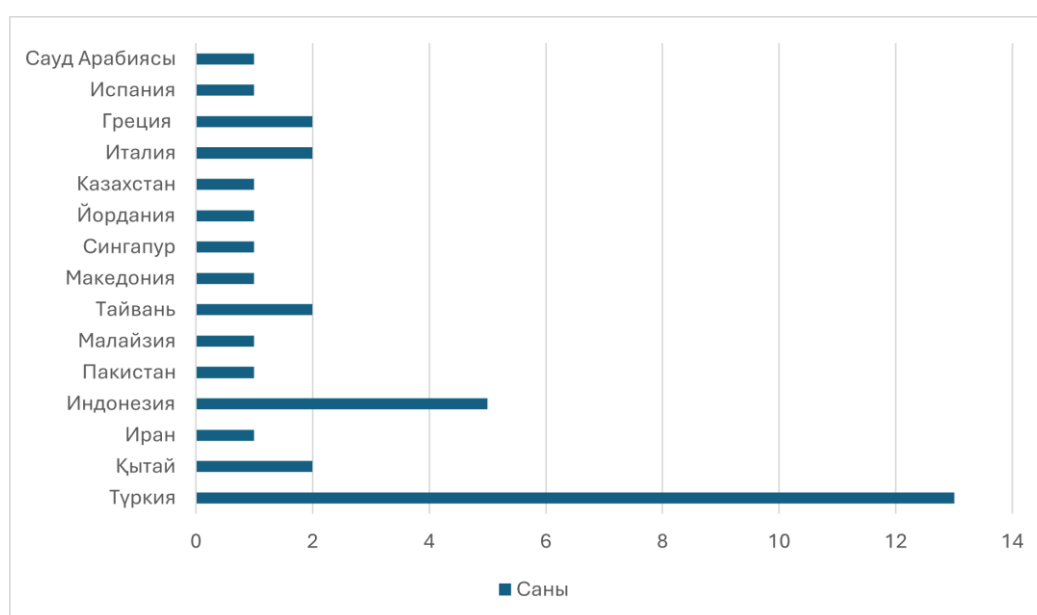
Нәтижелер мен талқылау. Жүйелі шолудың бұл кезеңінде негізгі нәтижелерді талқылау ұсынылады. Зерттеу барысында бастауыш білім сатысында Digital storytelling әдісін қолданған 2015-2025 жылдар аралығында жарияланған зерттеу жұмыстары қамтылды.

Алдымен зерттеудің жариялану динамикасын талдай отырып, бастауыш білім берудегі Digital storytelling әдісін қолдануға арналған жарияланымдардың саны соңғы онжылдықта артып жатқанын 2-суреттен көруге болады, тек 2025 жылы бұл бағыттағы жарияланымдар саны аздау болғаны анықталды. Зерттеулердің санының артуы соңғы жылдары Digital storytelling – ке қызығушылықтың артқанын білдіреді.

Сурет 2 - 2015-2025 жылдар аралығында зерттеулердің жариялану динамикасы (N-35)

Шолудың негізін құраған 35 іріктелген зерттеуде әлемнің 15 елінде жүргізілген эмпирикалық зерттеулер ұсынылған. Бастауыш сыныптарда Digital storytelling-ті қолдануға бағытындағы зерттеулер Түркия (13) елінде ең жиі жүргізілген, ал Индонезия (5) екінші орынды алып тұр. Бұл жағынан зерттеу нәтижесі (Wu & Chen, 2020) жүйелі шолуының нәтижелеріне ұқсас. Олардың білім берудегі Digital storytelling-ке арналған жүйелі шолуында бастауыш, орта және жоғары мектеп сатылары қамтылды. Бұл зерттеуде де Түркияда жүргізілген зерттеулер саны көбірек (8). Және бұл зерттеулер мектепке дейінгі және бастауыш білім беру саласына арналған. 3-суретте зерттеулердің елдер бойынша таралуы ұсынылды.

Сурет 3 - Зерттеулердің елдер бойынша таралуы (N-35)

Digital storytelling тәсілін қарастырған еңбектердің зерттеу мәселелері әр-түрлі. Бірақ бір ортақ мақсатты көздейді. Ол бастауыш сынып оқушыларын дамыту. Біз алынған мәліметтерді талдай отырып, барлық зерттеулерді негізгі жеті зерттеу бағыттарына біріктірдік (1 кесте).

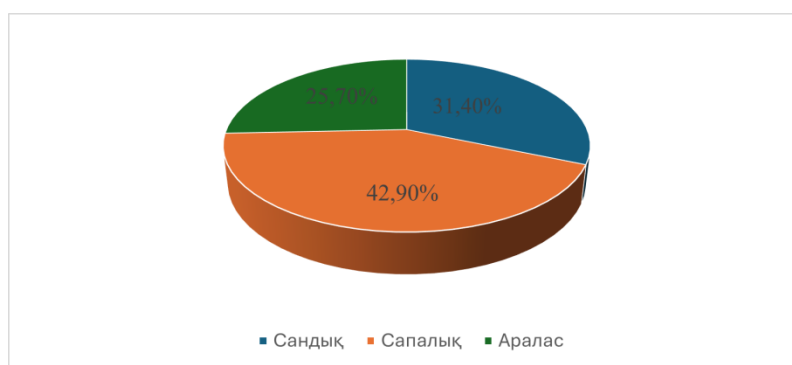
Кесте 1 - Зерттеулердің негізгі бағыттары

№	Зерттеу бағыттары	Жиілігі	%
1	Digital storytelling – тің оқу белсенділігі мен академиялық жетістікке ықпалын зерттеу	8	22.9
2	Сөйлеу дағдыларын дамытуда Digital storytelling әдісінің тиімділігін анықтау	3	8.6
3	Digital storytelling – тің 21 ғасыр дағдыларын дамытудағы мүмкіндіктерін зерттеу	6	17.1
4	Жазылым дағдыларын арттыруға цифрлық әңгімелеудің әсері	10	28.6
5	Digital storytelling әдісінің тыңдалым дағдыларын дамытуға әсері	2	5.7
6	Оқушылардың өзін-өзі реттеу құзыреттіліктерін дамытуға Digital storytelling ықпалы	2	5.7
7	Digital storytelling қолдануда әлеуметтік-эмоционалдық қатынастарды зерттеу.	4	11.4
	Барлығы	35	100.0

Зерттеу бағыттарының басым бөлігі (42,9%) бастауыш сынып оқушыларының тілдік дағдыларын дамытуға арналған. Мұнда зерттеулердің көпшілігі ана тілі пәнінде (80%) жүргізілген. Ал қалған 20%-ы ағылшын тіліндегі сауаттылықты арттыруға бағытталған. Бұл нәтиже (Wu & Chen, 2020) жүйелі шолуымен пара-пар. Онда барлық зерттеулердің 36,8 % -ы тілдік сауаттылықты арттыруға арналған. Жалпы алсақ, Digital storytelling тәсілі түрлі пәндерде қолданылған. Олардың ішінде ана тілі, ағылшын, математика әлеуметтік ғылымдары бар.

Ендігі кезекте зерттеулерді әдістемелік тәсілдер бойынша талдаймыз. Жалпы тәсілдер сандық, сапалық және аралас болатыны белгілі. Сандық тәсілдер айнымалалар арасындағы байланысты түсіндіру үшін сандық деректер жинайды (Creswell J. W., 2018). Digital storytelling технологиясына қатысты бұл тәсіл оның тиімділігін нақты көрсеткіштер арқылы бағалауға бағытталады. Мұнда тест нәтижелері, бағалау шкалалары сияқты сандық деректер статистикалық әдістермен талданады. Сапалық зерттеу бұл жеке тұлғалар не топтардың қандай да бір әлеуметтік не адами мәселеге қатысты ойларын не түсінігін зерттеу. Біздің жағдайда оқушылар мен мұғалімдердің Digital storytelling әдісін қолдануға көзқарастарын және тәжірибесін тереңірек зерттеуге мүмкіндік береді. Аралас тәсілге келетін болсақ, ол сандық та сапалық та деректерді жинақтауды көздейді. Зерттеушілер бұл тәсілді зерттеу мәселесін жақсырақ түсіну үшін қолданады (Creswell J. W., 2018). Сандық және сапалық дизайнды біріктіре қолдану Digital storytelling – тің тиімділігі мен жүзеге асыру үдерісін жан-жақты және кешенді зерттеуге жол ашады.

3-суреттен көріп отырғандай, 35 зерттеудің басым бөлігі сапалық тәсілді қолданып жүргізілгені, одан кейін саны бойынша сандық және аралас тәсілдер қолданылғаны бейнеленген.

Сурет 3 – Зерттеулерді әдістемелік тәсілдер бойынша бөлу

Осы зерттеу тәсілдерін жүргізуде қолданылған зерттеу әдістерін қарастырайық. Сапалық зерттеуде бақылау, сауалнамалар, оқушылармен және мұғалімдермен сұхбат, аудио және бейне жазбалар, күнделіктер және құжаттар. Алайда ең жиі қолданылған әдіс сұхбат екені анықталды. Бұл сұхбат сапалы мәліметтерді алуда ең кең таралған әдіс деп тұжырымдаған (Thelwall & Nevill, 2021) көзқарасын растайды. Сандық тәсілде тест, бағалау шкалалары, креативті жазу рубрикалары қолданылған. Жоғарыда айтылғандай, сандық және сапалық тәсілдерді біріктіретін аралас зерттеу мәселені толық түсінуге мүмкіндік береді. Біз қарастырған зерттеулерде аралас тәсіл ең аз (25,7%) қолданылған (3-сурет).

Келесі қадам әлемдік және отандық ғылыми зерттеу жұмыстарын талдай отырып, Қазақстандық бастауыш білім беруде Digital storytelling технологиясын қолданылу ерекшеліктерін анықтау болды. Бастауыш білім беруде цифрлық әңгімелеуді эмпирикалық тұрғыдан зерттеген еңбектер аз болғандықтан, теориялық ғылыми мақалаларды да қарастырғанымызды айта кету қажет. Отандық зерттеулерге Қазақстанда жүргізілген зерттеулер, ал халықаралық дереккөздерге алыс шетел мемлекеттермен қоса Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы (ТМД) елдерінде зерттелген жұмыстар алынды. Талдау барысында Digital storytelling-ті қолдануды бірнеше критерийлер бойынша бағаладық. Онымен толығырақ 2-кесте таныса аласыз.

Кесте 2 – Digital storytelling тәсілінің отандық және халықаралық бастауыш білім беру тәжірибесінде қолданылуы

Зерттеу нысаны	Отандық зерттеулер (Қазақстан)	Әлемдік зерттеулер (Еуропа, АҚШ, Азия, ТМД т.б.)
Зерттеу мақсаттары	Ағылшын тілін меңгеру дағдыларын жетілдіру және білім алушылардың мотивациясын арттыру.	Оқу үлгерімін арттыру, тілдік дағдыларды жетілдіру, өзін-өзі реттеу құзыреттілігін дамыту, 21 ғасыр құзыреттіліктерін (креативті ойлау, ынтымақтастық, цифрлық сауаттылық, сыни ойлау т.б.) дамыту, әлеуметтік-эмоционалдық қатынастарды реттеу.
Педагогикалық тәсілдер	Көп жағдайда мұғалімге бағдарланған тәсіл, сторителлинг сыныптық іс-әрекет не жоба ретінде қолданылады.	Оқушыға бағдарланған тәсіл, жобалық оқыту, конструктивтік және мультимодальды тәсілдер
Қолданылған технологиялар	Power Point, Storybird, Moviemaker, бейнередактор, веб-платформаларды шектеулі пайдалану.	Цифрлық платформалардың кең ауқымы (Toontastic, Storybird, Scratch, Adobe Spark, WeVideo, Canva etc.)
Зерттеу әдістері	Сапалық бақылаулар, мұғалімдердің рефлексиялық талдаулары не оқушы сауалнамалары.	Аралас зерттеу әдістері, сандық портфолио, бағалау рубрикалары, тест, өзара бағалау, күнделіктер, сұхбат, креативті жазбаларды, оқушы жұмыстарын талдау және т.б.
Пәндерде қолданылуы	Шет тілі пәнін оқытуда қолданылады.	Өр түрлі пәндерді оқытуда кіріктірілген (тіл және сауаттылық, әлеуметтік ғылымдар, математика, өнер, STEM)
Анықталған артықшылықтар	Білім алушылардың қызығушылығы мен мотивациясы артқан, ауызша және жазбаша тілдік дағдылары дамыған.	Академиялық үлгерімінің жоғарлауы, тілдік дағдыларының жетілуі, топпен жұмыс, коммуникативтік мәселені шешу дағдыларына, цифрлық сауаттылық, креативті ойлауға оң ықпалы,
Туындаған кедергілер	АКТ ресурстарының шектеулілігі, мұғалім сандық құзыреттілігінің жеткіліксіздігі, әдістемелік қолдаудың қажеттілігі.	Уақыт шектеулері, шығармашылық және бірлескен жұмыс нәтижелерін бағалау
Зерттелмеген бағыттар	Эксперименттік және лонгитюдтік зерттеулер қажеттілігі, әлсіз теориялық негіздеме	Теориялық модельдері мен практикалық негіздемелері жүйеленген зерттеу саласы

Дереккөз: автор дайындаған.

Зерттеу нәтижесі отандық бастауыш білім беруде цифрлық сторителлинг тілдік сауаттылықты дамыту үшін қолданылатынын көрсетті. Ал әлемнің басқа елдерінде бұл тәсілді түрлі мақсатта қолданатыны анықталды. Digital storytelling тәсілінің құралдары мен бағалау әдістері де алуан түрлі екенін байқадық. Яғни бұл оның қосымша іс-әрекет емес, негізгі педагогикалық тәсіл ретінде қолданылатынының айғағы. Жалпы, зерттеу нәтижелері еліміздің бастауыш білім беру сатысында Digital storytelling – ті тиімді қолданудың мүмкіндіктерін одан әрі зерттеу қажеттігін білдіреді.

Қорытынды. Зерттеу нәтижесінде жүйелі шолудың басында қойылған зерттеу сұрақтарына толық жауап алдық. Анықталған зерттеудің нәтижелері Digital storytelling технологиясы дәстүрлі әдіске қарағанда бастауыш сынып оқушыларының кешенді дамуына оң ықпал ететінін анықтады. Яғни оны тек тілдік сауаттылықты арттыру үшін ғана емес, тұлғалық қасиеттерді дамытуда кең қолданылатыны белгілі болды. Бұл жүйелі шолу Digital storytelling тәсілінің отандық білім беру тәжірибесіндегі әлеуеті әлі де толық ашылмағанын көрсетіп отыр.

Жүйелі шолудың бізге қолжетімді болған дерекқорлардағы еңбектерді қамтуы зерттеудің шектеуі болды. Болашақта еліміздің бастауыш білім беру жағдайында Digital storytelling технологиясының оқушылардың оқу үлгеріміне және 21 ғасыр дағдыларының дамуына ықпалын анықтау үшін эмпирикалық зерттеулер жүргізу қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

Peshevska M., Koceska N. The effect of digital storytelling on primary school students // *International Journal of Computers in Education*. – 2024. – Vol. 7, № 1. – P. 18–26. – URL: <https://izlik.org/JA66AU58GT>.

Gürsoy G. Digital storytelling: Developing 21st century skills in science education // *European Journal of Educational Research*. – 2021. – Vol. 10, № 1. – P. 97–113. DOI: 10.12973/eu-jer.10.1.97.

Rodríguez C. L., García-Jiménez M., Massó-Guijarro B., Cruz-González C. Digital storytelling in education: A systematic review of the literature // *Review of European Studies*. – 2021. – Vol. 13, № 2. DOI: <https://doi.org/10.5539/res.v13n2p13>

Ohler J. B. Digital storytelling in the classroom: New media pathways to literacy, learning, and creativity. – Thousand Oaks: Corwin Press, 2013. – 233 p. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781452277479>.

Smeda N., Dakich E., Sharda N. The effectiveness of digital storytelling in the classrooms: A comprehensive study // *Smart Learning Environments*. – 2014. – Vol. 1. – Art. 6. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40561-014-0006-36>.

Robin B. The power of digital storytelling to support teaching and learning // *Digital Education Review*. – 2016. – № 30. – P. 17–29. – URL: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5772440>.

Elahi A. N., Mahmood Z., Shazadi M., Jamshed S. Digital storytelling: A powerful educational tool for primary school student // *Proceedings of the 2015 International Conference on Information and Communication Technologies (ICICT)*. – Karachi, 2015. – P. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICICT.2015.7469583>

Nair V., Yunus M. M. A systematic review of digital storytelling in improving speaking skills // *Sustainability*. – 2021. – Vol. 13, № 17. – P. 9829. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13179829>

Колядко С. В., Мартыненко Л. Г. Развитие иноязычной коммуникативной компетенции посредством использования заданий формата «цифровое повествование» [Электронный ресурс] // *Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена*. – 2019. – № 192. – С. 105–111. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-inoyazychnoy-kommunikativnoy-kompetentsii-posredstvom-ispolzovaniya-zadaniy-formata-tsifrovoe-povestvovanie/viewer>

Баграмова С. Н. Digital Storytelling in Foreign Language Education // *Вестник КазУМОуМЯ имени Абылай хана. Серия «Педагогические науки»*. – 2015. – № 1(36). – URL: <https://rmebrk.kz/journals/4292/54864.pdf>

Құдайбергелі А.И., Түребаева Ш.М. Digital Storytelling as an innovation to enhance college students' speaking skills in English language // *Bulletin of the Karaganda University. Pedagogy Series*. – 2025. – Vol. 30, № 3(119). – P. 60–70. DOI: <https://doi.org/10.31489/2025ped3/60-7012>.

Robin B. R. Digital storytelling: A powerful technology tool for the 21st century classroom // *Theory into Practice*. – 2008. – Vol. 47, № 3. – P. 220–228. – DOI: <https://doi.org/10.1080/00405840802153916>

Wu J., Chen D. T. V. A systematic review of educational digital storytelling // *Computers & Education*. – 2020. – Vol. 147. – Art. 103786. – DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103786>

Creswell J. W. Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. 6th ed. – Boston : Pearson, 2018. – URL: <https://www.pearson.com/en-us/subject-catalog/p/educational-research-planning-conducting-and-evaluating-quantitative-and-qualitative-research/P200000000920/9780136874416>.

Thelwall M., Nevill T. Is research with qualitative data more prevalent and impactful now? Interviews, case studies, focus groups and ethnographies // *Library & Information Science Research*. – 2021. – Vol. 43, № 2. – Art. 101094. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101094>

References:

- Peshevska M., Koceska N. The effect of digital storytelling on primary school students // *International Journal of Computers in Education*. – 2024. – Vol. 7, № 1. – P. 18–26. – URL: <https://izlik.org/JA66AU58GT>.
- Gürsoy G. Digital storytelling: Developing 21st century skills in science education // *European Journal of Educational Research*. – 2021. – Vol. 10, № 1. – P. 97–113. DOI: 10.12973/eu-jer.10.1.97.
- Rodríguez C. L., García-Jiménez M., Massó-Guijarro B., Cruz-González C. Digital storytelling in education: A systematic review of the literature // *Review of European Studies*. – 2021. – Vol. 13, № 2. DOI: <https://doi.org/10.5539/res.v13n2p13>
- Ohler J. B. Digital storytelling in the classroom: New media pathways to literacy, learning, and creativity. – Thousand Oaks: Corwin Press, 2013. – 233 p. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781452277479>.
- Smeda N., Dakich E., Sharda N. The effectiveness of digital storytelling in the classrooms: A comprehensive study // *Smart Learning Environments*. – 2014. – Vol. 1. – Art. 6. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40561-014-0006-36>.
- Robin B. The power of digital storytelling to support teaching and learning // *Digital Education Review*. – 2016. – № 30. – P. 17–29. – URL: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5772440>.
- Elahi A. N., Mahmood Z., Shazadi M., Jamshed S. Digital storytelling: A powerful educational tool for primary school student // *Proceedings of the 2015 International Conference on Information and Communication Technologies (ICICT)*. – Karachi, 2015. – P. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICICT.2015.7469583>
- Nair V., Yunus M. M. A systematic review of digital storytelling in improving speaking skills // *Sustainability*. – 2021. – Vol. 13, № 17. – P. 9829. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13179829>
- Kolyadko S.V., Martynenko L.G. Razvitie inoyazychnoi kommunikativnoi kompetentsii posredstvom ispolzovaniya zadaniy formata «tsifrovoye povestvovanie» // *Izvestiya Rossiiskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A.I. Gertsena*. – 2019. – № 192. – S. 105–111. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-inoyazychnoy-kommunikativnoy-kompetentsii-posredstvom-ispolzovaniya-zadaniy-formata-tsifrovoye-povestvovanie>
- Bagramova S.N. Digital Storytelling in Foreign Language Education // *Abylai khan atyndagy QazHqjATU Habarshysy. Seriya «Pedagogika gylymdary»*. *Bulletin of Ablai Khan KazUIR&WL. Series «Pedagogical Sciences»*. – 2015. – № 1(36). – P. 75–83. – URL: <https://rmebrk.kz/journals/4292/54864.pdf#page=75>.
- Qudaibergen A.I., Turebaeva Sh.M. Digital Storytelling as an Innovation to Enhance College Students' Speaking Skills in English Language // *Bulletin of the Karaganda University. Pedagogy Series*. – 2025. – Vol. 30, № 3(119). – P. 60–70. – DOI: <https://doi.org/10.31489/2025ped3/60-70>.
- Robin B. R. Digital storytelling: A powerful technology tool for the 21st century classroom // *Theory into Practice*. – 2008. – Vol. 47, № 3. – P. 220–228. – DOI: <https://doi.org/10.1080/00405840802153916>
- Wu J., Chen D. T. V. A systematic review of educational digital storytelling // *Computers & Education*. – 2020. – Vol. 147. – Art. 103786. – DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.103786>
- Creswell J. W. Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. 6th ed. – Boston : Pearson, 2018. – URL: <https://www.pearson.com/en-us/subject-catalog/p/educational-research-planning-conducting-and-evaluating-quantitative-and-qualitative-research/P200000000920/9780136874416>.
- Thelwall M., Nevill T. Is research with qualitative data more prevalent and impactful now? Interviews, case studies, focus groups and ethnographies // *Library & Information Science Research*. – 2021. – Vol. 43, № 2. – Art. 101094. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101094>